

İlaç

Sektörel Bakış

2019

—

kpmg.com.tr

Dünyada ve Türkiye’de eğilimler

Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler sayesinde ilaç sektörü sürekli olarak ilerleme kaydederken, yeni keşiflerle sektörün daha da gelişim gösterebileceği tahmin ediliyor. Bu sayede geniş kesimlerin ilaçlara erişimi artarken, ortalama insan ömrü beklentisi her geçen gün uzuyor. Bununla birlikte, bazı hastalıkların kesin çözüme kavuşturulması henüz mümkün olmasa da hastaların daha kaliteli bir ömür sürmesini temin edecek ilerlemeler sağlanıyor.

İlaç sektörünün insan hayatına etkisi çok büyük olduğu için, sektör çok büyük gözetim ve denetime tabi tutuluyor. Bununla birlikte her geçen gün artan dünya nüfusu ve uzayan insan ömrü sayesinde, ilaç sektörüne olan talep görece istikrarlı bir şekilde büyüyor. Ancak hükümetler, sigorta şirketleri ve hastaların sektörden fiyatlandırma ve iş süreçlerine ilişkin şeffaflık beklentisi artıyor ve değer bazlı fiyatlamaya olan ilginin arttığı gözlemleniyor. Aynı zamanda teknolojik gelişmeler, genetik araştırmalar ve büyük veri gibi yöntemler bazı hastalıklarda önleyici tedavi ve terapilerin ortaya çıkmasını sağlarken, bu hastalıklardan kaynaklı ilaç talebini sınırlayabiliyor.

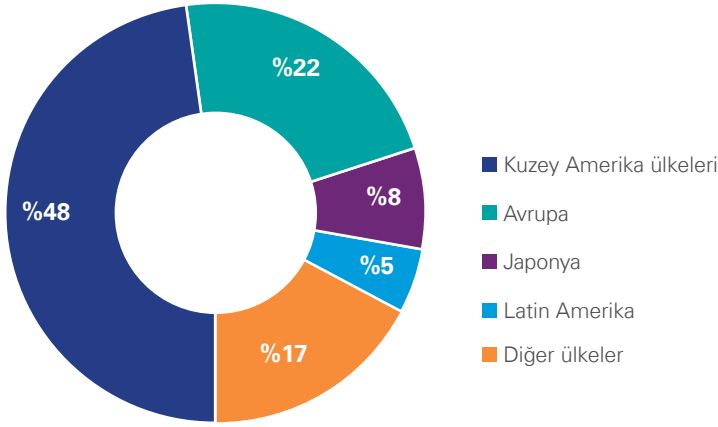
Son yıllarda, insanların diğer sektörlerden olduğu gibi ilaç sektöründen de beklentileri değişiyor. Sektör, dünya genelinde iş modellerindeki değişimlere uyum sağlamak zorunda kalıyor. Yüksek denetim ve gözetim, sektörün fiyatlandırma mekanizmalarına ve iş süreçlerine kamu müdahaleleriyle sonuçlanırken, karlılık üzerinde büyük etki yapıyor. İş süreçlerine yönelik yenilikçi yaklaşımlar ise sektörün karşı karşıya olduğu riskleri yönetmesini sağlıyor ve önemli fırsatları beraberinde getiriyor.

Dünya ilaç sektöründe gerek yüksek AR-GE harcamaları, gerekse düzenleyici otoritelerden, sigorta şirketlerinden ve tüketicilerden gelen taleplere karşı şirketler işbirliğine gitmek zorunda kalıyorlar. Söz konusu işbirlikleri firmaların belli başlı fonksiyonlarıyla sınırlı kalabileceği gibi satın alma ve birleşmelere kadar değişik boyutlarda gerçekleşebiliyor. Örneğin ilaç sektöründe firmalar AR-GE, dağıtım kanallarını veya üretim bantlarını paylaşabiliyorlar.

Bu dinamikler ışığında dünya ilaç sektörünün büyüklüğüne bakıldığında, yeni üretilen ilaçların satışında Kuzey Amerika’nın yüzde 64,1 ile en büyük paya sahip olduğu görülüyor. Bunu yüzde 18,1 ile Avrupa Birliği ve yüzde 7,1’lik pay ile Japonya izliyor. Ülke bazında harcamalara bakıldığında ilk sırada ABD öne çıkarken, bunu Çin ve Japonya izliyor. En büyük paya sahip 5 ülke, 2018 itibarıyla 1,2 trilyon dolar büyüklüğe ulaşan dünya ilaç pazarının üçte ikisini oluşturuyor. ABD neredeyse dünya ilaç pazarının yarısını oluşturuyor.

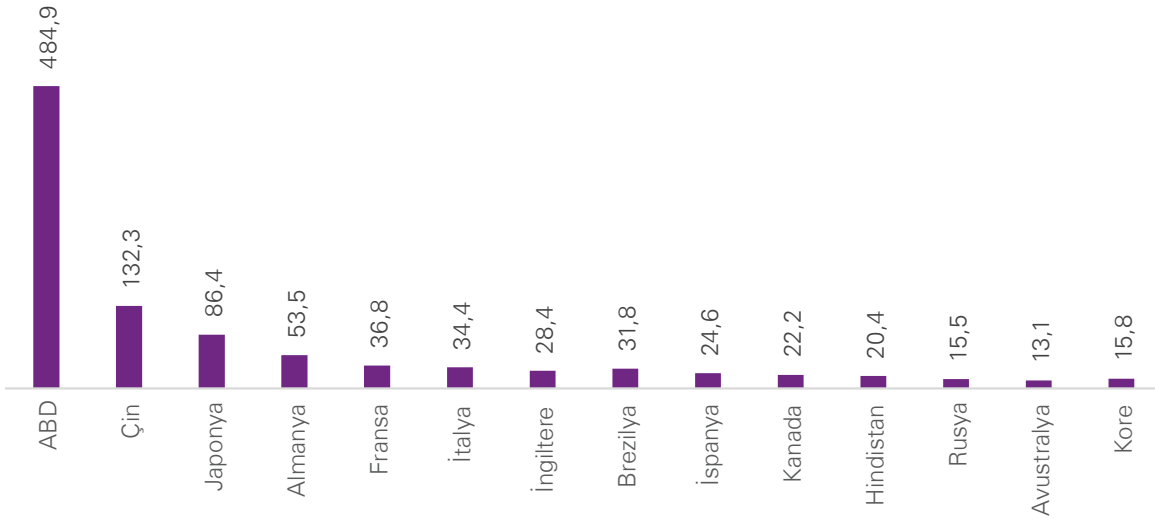
2018 yılında dünya genelinde ilaç sanayine yönelik harcamalar 1 trilyon 200 milyar dolar seviyesinde gerçekleşirken, bu rakamın 2019 yılında yaklaşık yüzde 5 artışla 1,3 trilyon dolara çıkması bekleniyor. Önümüzdeki beş yılda 1,5 trilyon dolar büyüklüğünde bir pazar öngörülüyor. Yine önümüzdeki beş yılda büyümenin gelişmiş ekonomiler öncülüğünde ve yeni ürünler üzerinden olması beklenirken, gelişmekte olan ekonomilerde pazarın Çin, Hindistan ve Brezilya kaynaklı olarak önceki beş yıla kıyasla daha yavaş büyüyeceği düşünülüyor. Öte yandan, Türkiye, Mısır ve Pakistan’da gelecek beş yılda sektörün büyümesinin güçlü olacağı tahmin edilirken, bu ekonomiler ilaçta gelişen pazarlar (Pharmerging markets) olarak tanımlanıyorlar.

Dünya ilaç sektörü satışlarının bölgesel dağılımı, 2017

Kaynak: Efpia, Rakamlarla İlaç Endüstrisi

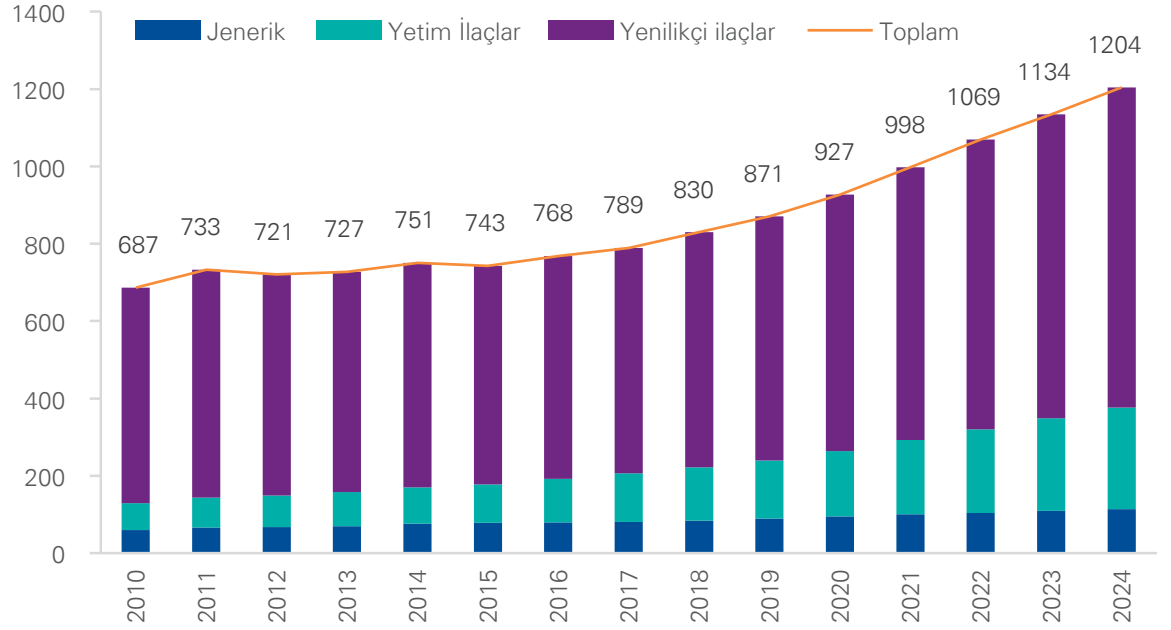
Dünya ilaç pazarı (milyar dolar, 2018)

Kaynak: IQVIA

Dünya genelinde reçeteli ilaç satışlarının önümüzdeki 5 yılda her yıl ortalama yüzde 6,4 oranında büyüyeceği öngörülmüyor. Burada en hızlı artışın 'yetim ilaç' kategorisinde olması beklenirken, jenerik (eşdeğer) ilaç satışlarında artışların ise görece sınırlı kalması bekleniyor. 2018 yılında yüzde 16,6'lık bir paya sahip yetim ilaçların 2024 yılında yüzde 21,8'lik bir paya ulaşması tahmin ediliyor. Eşdeğer ilaçların payının ise yüzde 10,1'den yüzde 9,5'e gerileyeceği öngörülmüyor.

Dünya reçeteli ilaç satışlarının dağılımı ve tahminler (milyar dolar)

Kaynak: Evaluate, Haziran 2018

İlaç satışlarını temel tedavi alanlarına göre incelediğimizde, en yüksek payın 2017 itibarıyla onkolojik hastalıklarda olduğunu görüyoruz. Bu grubun payının gelecek yıllarda da artması öngörülüyor. Satışlarında her yıl artışın yaşandığı onkoloji ilaçlarının, 2022 yılına gelindiğinde dünya pazar payının yüzde 17,5'e ulaşması öngörülüyor.

Payı çok hızlı artacak bir diğer ilaç kategorisinin ise vücudun bağışıklık sisteminin etkinliğini artıracak olan ilaçlar olacağı tahmin ediliyor. Bununla birlikte, anti-diyabetiklerin ve romatizma ilaçlarının paylarının gerilemesi bekleniyor.

Dünya genelinde ilaç satışları

Dünya çapında satışlar (milyar usd)		
Tedavi alanı	2017	2024 (Tahminler)
Onkoloji	104	233
Anti-Diyabet	46	60
Romatizma ilaçları	56	57
Aşılar	28	45
Antiviraller	42	40
İmmünoşüpresanlar	14	38
Bronkodilatör	27	32
Dermatoloji	13	30
Duyu Organları	22	27
Anti-Hipertansif	23	24
Antikoagülanlar	17	23
MS terapileri	23	22
Anti-fibrinolitikler	13	20
Antihiperlipidemikler	11	16
Anti-Anemik	8	16
İlk 15	455	683
Diğerleri	379	567
Toplam	824	1250

Kaynak: Evaluate, Haziran 2018

Dünya ölçeğinde reçeteli ilaç satışlarında pazar lideri mevcut durumda Pfizer olsa da 2024 yılında Novartis'in en yüksek satış rakamına ulaşacağı tahmin ediliyor. Roche, Johnson&Johnson ve Sanofi'nin de reçeteli ilaç satış gelirlerinde hızlı artışlar kaydedeceği öngörülüyor.

Dünya genelinde ilaç sanayinde AR-GE harcamalarının geçmiş yıllardaki kadar hızlı olmasa da artmaya devam edeceği öngörülüyor. Bu yavaşlamanın nedeni olarak kısmen firmalar arasında artan işbirliği gösterilirken, kısmen de şirketlerin AR-GE harcamalarında verimlilik artışı kaydetmelerinin etkili olacağı düşünülüyor. 2018 itibarıyla 172 milyar dolar seviyesinde olduğu hesaplanan AR-GE harcamalarının 2024 yılında 204 milyar dolar seviyesine çıkması bekleniyor. AR-GE harcamalarında pazar lideri olan Roche'ın bu konumunu koruması öngörülürken, en hızlı artışları kaydedecek firmaların Celgene ve Novo Nordisk olacağı düşünülüyor.

Türkiye Pazarı

Türkiye ilaç pazarı

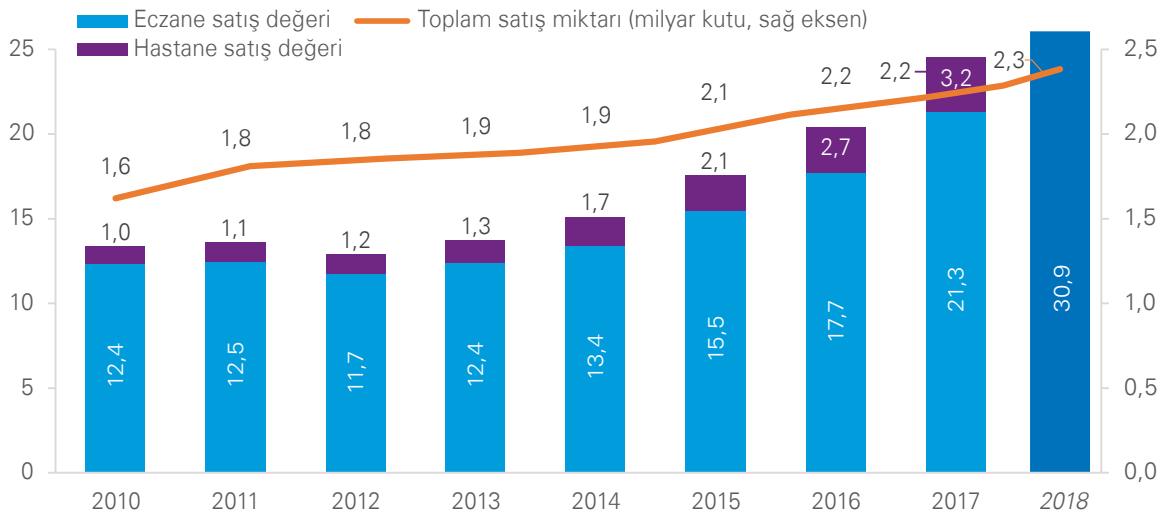
Dünyanın en büyük 10 ilaç şirketi Türkiye’de üretim de dahil olmak üzere faaliyet gösteriyor. Dünya devlerinin de içinde olduğu çok sayıda yerli ve yabancı firmanın faaliyet gösterdiği Türkiye ilaç sektörü, yüksek katma değer üretmeye ve ileri teknolojiye sahip üretim yapısı sayesinde dünya genelinde rekabet etmeye çalışan bir sektör olarak karşımıza çıkıyor. Bu yönüyle de son yıllarda politika yapıcılar tarafından stratejik bir önem taşıdığı düşünülürken, ekonomi, dış ticaret ve bütçe açığı açılarından kritik konumda değerlendiriliyor. Belli bir potansiyele ulaşan üretim seviyesi, istihdam ve dış ticaret hacmi nedeniyle de sektör son yıllarda açıklanan teşvik paketleri içinde kendisine önemli bir yer buluyor.

İEİS’in henüz resmileşmemiş verilerine göre; Türkiye ilaç pazarı 2018’de değerinde 30,9 milyar TL’ye kutu ölçeğinde ise 2,3 milyar hacme ulaşmıştır. Referans ilaç pazarı, 2018’i 21,02 milyar TL değerinde tamamlarken, kutu ölçeğinde ise 0,93 milyar kutu satış gerçekleşmiştir. Eşdeğer ilaç pazarı ise 2018’de değerinde 9,92 milyar TL’ye kutu ölçeğinde ise 1,37 milyar hacme ulaşmıştır.

Pazar dahilinde İthal ürünler 2018’i değerinde 16,03 milyar TL, kutuda ise 0,38 milyar hacimle kapamıştır. Yurt içinde üretilen ilaçlar ise 2018’de 14,91 milyar TL’ye ve 1,92 milyar kutu satışına ulaşmıştır.

2018 yılsonunu yaklaşık olarak yukarıdaki temel büyüklüklerde kapatan sektörün, İEİS’in düzenli üç aylık veri akışı çerçevesinde detaylı incelemesine devam ettiğimizde; Türkiye ilaç sektörünün 2017 yılında yüzde 20,2 artışla değer bazında 24,5 milyon TL’lik bir büyüklüğe ulaştığını görüyoruz. Eczanelerde satışlar 2017 yılında yüzde 20,4 artarken, hastanelerde yüzde 19,0 artış kaydetmişti. Bununla birlikte, aynı dönemde kutu bazında satışlar aynı dönemde yüzde 3,3 artışla 2,2 milyar kutu olarak gerçekleşti. 2018’in Ocak – Eylül döneminde (İEİS henüz 2018’in 12 aylık son uçlarını açıklamış değil) ise 2017’nin aynı dönemine göre hastane ve eczane kanalında toplam satışlar değer olarak yüzde 26,5 arttı. Kutu ölçeğinde ise 2018 ilk dokuz ayda yıllık bazda yüzde 5,4’lük artış meydana geldi. Bu dönemde ortalama fiyatlar yüzde 20 arttı.

Türkiye ilaç pazarı

Kaynak: İEİS

Ocak - Eylül	Toplam değer (milyar tl)			Toplam hacim (milyar kutu)			Ortalama fiyat		
	2017	2018	Değişim	2017	2018	Değişim	2017	2018	Değişim
	17,9	22,7	%26,5	1,6	1,7	%5,4	11	13,2	%20

Kaynak: İEİS

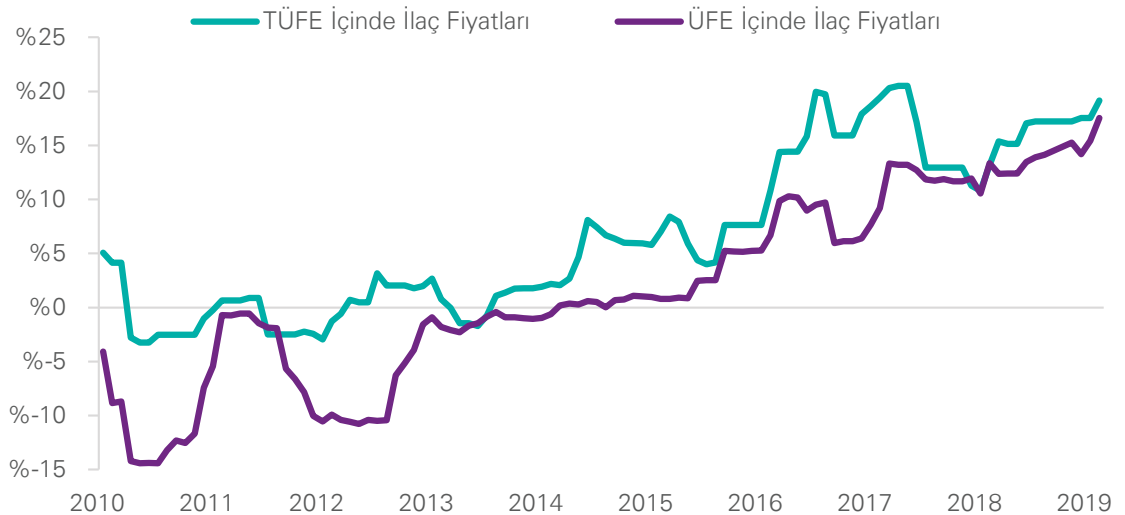
2018 yılında sektördeki büyümenin kaynakları olarak mevcut ürünlere olan talep, fiyat artışları ve daha yüksek fiyatlı ürünlere olan artan eğilim gösteriliyor. Yıl genelinde hepsi reçeteli statüsünde olmak üzere toplamda 307 yeni ürün piyasaya girdi. Söz konusu ilaçlar içinde adet bazında en fazla paya sahip olan tedavi grubu onkoloji ilaçları olurken, bunu antibiyotikler izledi. Pazara yeni giren eşdeğer ilaçlar ise 269 adet oldu. Bu ilaçların 5 tanesi biyobenzer ilaç olurken, 269 adet eşdeğer ilacın yalnızca 13 tanesi ithal ürün sınıfındadır.

Eylül 2018 itibarıyla pazara yeni giren ürünler	
İlaç	307
Eşdeğer	269
İthal	13
İmal	256
Referans	38
Eşdeğeri yok	31
Eşdeğeri var	7

Döviz kurlarındaki artış başta olmak üzere, artan üretim maliyetlerine karşın satış tüketici fiyat endeksi (TÜFE) ilaç alt grubunda fiyat artışları sınırlı kaldı. TÜFE içindeki ilaç fiyatları yıllık enflasyonu 2018 yılında ortalama olarak 2017 yılındaki ortalamasına yakın seviyede, yüzde 15,9'da kaldı. Ancak üretici fiyatları endeksi (ÜFE) içindeki ilaç fiyatlarında yıllık ortalama artış yüzde 11,7'den yüzde 13,5'e yükseldi.

2018 yılının ikinci yarısında ve 2019 yılının başında ilaç sektöründe hem maliyetler hem de tüketici fiyatlarında artışlar hız kazandı. 2018 sonunda yüzde 14,2 olan ÜFE'deki ilaç fiyatları yıllık enflasyonu, Şubat 2019 itibarıyla yüzde 17,5'e yükseldi. Aynı dönemde tüketici ilaç fiyatları yüzde 17,5'ten yüzde 19,1'e çıktı. Dünya genelinde olduğu gibi, yurtiçinde de fiyatlar üzerindeki kamu müdahaleleri fiyat artışlarını sınırlasa da son yıllarda belirginleşen fiyat artışlarının yakın dönemde devam ettiği görülüyor.

Yıllık değişimler

Kaynak: TÜİK

İlaç kategorilerine göre pazar

Referans ve eşdeğer ilaçlar

2018 Eylül itibarıyla sektörde ilk dokuz ayda satışların adet bazında yüzde 42'si referans ilaçlardan oluşurken, değer olarak yıllık bazda yüzde 26,5 artışla 15,5 milyar TL'lik büyüklüğe ulaşıldı. Bununla birlikte eşdeğer ilaçların kutu bazında pazar payı 2018'de artmaya devam etti. Eşdeğer ilaç satışları ise ilk dokuz ayda yüzde 6,8 artışla milyar kutuyu aştı. Pazar büyüklüğü ise yüzde 26,4 artışla 7,2 milyar TL seviyesine çıktı.

Ortalama fiyatlara bakıldığında referans ilaçlarda yıllık bazda yüzde 22,2 artış gözlenirken eşdeğer ilaçlarda fiyat artışı yüzde 18,4'te sınırlı kaldı.

Referans - Eşdeğer ilaçlar									
	9 Aylık toplam değer (milyar tl)			9 Aylık toplam hacim (milyon kutu)			Ortalama fiyat		
	2017	2018	Değişim	2017	2018	Değişim	2017	2018	Değişim
Referans	12,3	15,5	%26,5	689,2	713,4	%3,5	17,8	21,8	%22,2
Eşdeğer	5,7	7,2	%26,4	945,7	1009,7	%6,8	6,0	7,1	%18,4

Kaynak: İEİS

İthal ve imal ilaçlar

2018 ilk dokuz ayda ithal edilen ilaçların satış hacmi yıllık bazda yüzde 27 artarken, hacim olarak sadece yüzde 2,2'lik sınırlı artış meydana geldi. Buna karşın yurtiçinde üretilen ilaçlarda satış hacmi Ocak-Eylül döneminde önceki yılın aynı dönemine kıyasla kutu olarak yüzde 6,1 artarken, pazar büyüklüğü yüzde 25,9 artışla 10,8 milyar TL seviyesine ulaştı.

Bu ayrışmada ithal ürünlerin fiyatlarının daha hızlı artmasının yanında yerli imal ürünlere yönelik motivasyonun etkili olduğu görülüyor. İthal edilen ilaçların ortalama fiyatları Eylül 2018 itibarıyla yıllık bazda yüzde 24,3 arttı. Yurtiçinde imal edilen ilaçlardaki fiyat artışı ise yüzde 18,7 olarak gerçekleşti.

İthal - İmal ilaçlar									
	9 Aylık toplam değer (milyar tl)			9 Aylık toplam hacim (milyon kutu)			Ortalama fiyat		
	2017	2018	Değişim	2017	2018	Değişim	2017	2018	Değişim
İthal	9,4	11,9	%27,0	292,1	298,5	%2,2	32,1	39,8	%24,3
İmal	8,6	10,8	%25,9	1342,8	1424,6	%6,1	6,4	7,6	%18,7

Kaynak: İEİS

Biyoteknolojik ilaçlar

2018 yılında biyoteknolojik ilaç kategorisi sadece satış hacmi üzerinden değil, çeşitlilik olarak da önemli gelişim gösterdi. 2018'in ilk dokuz ayında 11 referans, 5 biyobenzer olmak üzere toplam 16 adet biyoteknolojik yeni ilaç pazara girdi. Böylece, Türkiye ilaç pazarında 100 marka altında 216 formda referans biyoteknolojik ve 19 marka altında 47 formda biyobenzer ilaca ulaşılmış oldu.

2018'in ilk dokuz ayında biyoteknolojik referans ilaç satışlarında hacim olarak değişim yaşanmazken, pazar neredeyse bütünüyle fiyatlardaki artışlarla büyüdü. Toplam değer

olarak biyoteknolojik referans ilaçlar yüzde 30,7 arttı ve pazar 3,7 milyar TL'yi aştı. Henüz küçük bir piyasa olan biyobenzer ilaçlarda ise aynı dönemde satış hacmi yüzde 28,7 artarken, toplam değer olarak yüzde 50,6'lık artış yaşandı. Bu dönemde biyobenzer ilaçların ortalama fiyatları ise yıllık bazda yüzde 16,9'luk artış kaydetti.

Böylece genel biyoteknolojik ilaç piyasası satış hacmi olarak yüzde 4,2 büyüdü ve 21,2 milyon kutuya ulaştı. Değer olarak ise pazar 3,9 milyar TL'ye ulaştı. Fiyatlar da aynı dönemde yüzde 26,2'lik bir artış gösterdi.

Referans - Eşdeğer ilaçlar									
	9 Aylık toplam değer (milyar tl)			9 Aylık toplam hacim (milyon kutu)			Ortalama fiyat		
	2017	2018	Değişim	2017	2018	Değişim	2017	2018	Değişim
Referans	2867,2	3746,1	%30,7	17,4	17,4	%0,0	164,6	214,9	%30,6
Biyobenzer	126,6	190,6	%50,6	2,9	3,8	%28,7	43,2	50,5	%16,9
Biyoteknolojik ilaç	2993,8	3936,7	%31,5	20,4	21,2	%4,2	147,1	185,6	%26,2

Kaynak: IMS, İEİS

Tıbbi ürün pazarı

Tıbbi ürün pazarı, ilaç firmalarının portföyünde yer alan ancak ilaç olmayan ürünlerden oluşmaktadır. Bu ürünler Sağlık Bakanlığı'ndan izinli biyosidal ürünleri, farmasötik formdaki bazı tıbbi cihazları, enteral beslenme ve tıbbi amaçlı gıdaları, kozmetik ve dermokozmetik ürünleri; Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan izinli vitaminleri, gıda takviyelerini ve mamaları içermektedir. Söz konusu pazarda 2018 ilk dokuz ayda satışlar hacim olarak yüzde 12,1 artarken, ortalama fiyatlarda yüzde 18,5'lik yükseliş meydana geldi. Böylece değer olarak toplam pazar yüzde 32,9 artışla 1,8 milyar TL seviyesine ulaştı.

2018 Ocak-Eylül döneminde miktar olarak bakıldığında en hızlı artış entegral beslenme ürünlerinde yaşanırken, gıda takviyeleri ikinci sırada yer aldı. Ancak aynı dönemde fiyatlardaki yüzde 55,7'lik oldukça hızlı yükseliş nedeniyle mama satışlarında yüzde 7,8'lik daralma yaşandı.

Tıbbi ürün pazarı 2018 ilk dokuz ayda sadece satışlar açısından değil, ürün çeşitliliği açısından da ilginç bir dönem yaşadı. Sektöre 161 yeni gıda takviyesi katılırken, yıl içinde 15 yeni enteral beslenme ve tıbbi amaçlı gıda satılmaya başlandı. Bu dönemde beş yeni mama satışa sunulurken, bir adet yeni tıbbi cihazın satıldığı görüldü.

Tıbbi ürün pazarı									
	9 Aylık toplam değer (milyar tl)			9 Aylık toplam hacim (milyon kutu)			Ortalama fiyat		
	2017	2018	Değişim	2017	2018	Değişim	2017	2018	Değişim
Gıda takviyesi	489	656	%34,2	18	21	%13,7	26,4	31,2	%18,0
Enteral beslenme	583	777	%33,4	85	98	%15,5	6,9	7,9	%15,4
Mama	134	193	%43,6	7	6	-%7,8	19,4	30,2	%55,7
Diğerleri	147	173	%17,2	16	16	%0,8	9,3	10,8	%16,3
Toplam	1353	1798	%32,9	126	141	%12,1	10,7	12,7	%18,5

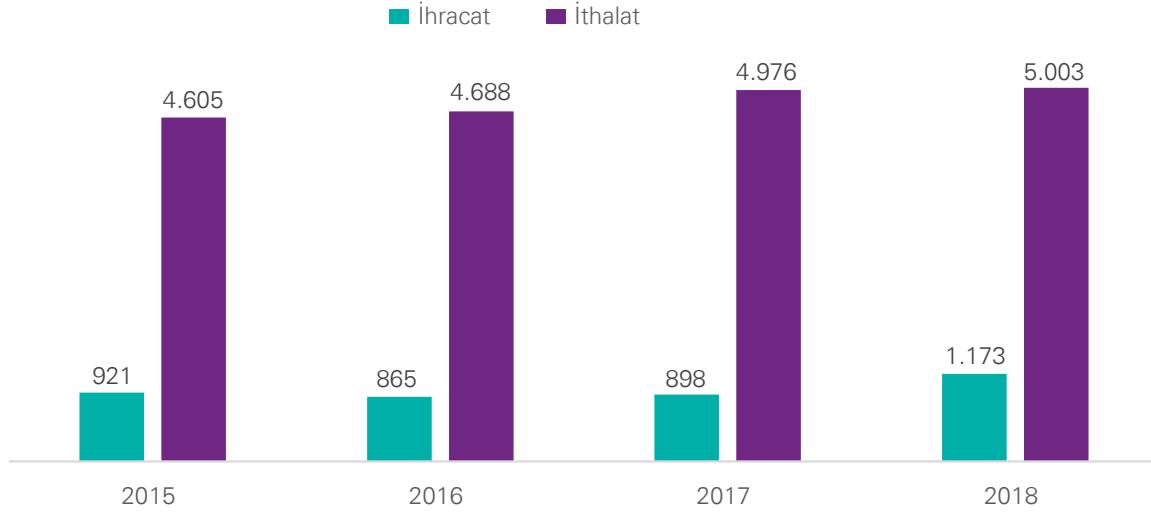
Kaynak: IMS, İEİS

Dış Ticaret

Türkiye ilaç sektörünün dış ticaret hacmi son yıllarda devamlı olarak artıyor. İlaç ihracatı 2016 yılındaki geçici gerilemenin ardından artmaya devam etti ve 2018 yılında bir önceki yıla göre yüzde 30,7 artarak 1,2 milyar dolar seviyesine ulaştı. İlaç ithalatı ise aynı dönemde sadece yüzde 0,6 artışla 5 milyar doları aştı. Böylece sektörün dış ticaret hacmi 6,2 milyar dolar olurken dış ticaret dengesi 3,8 milyar dolar açık verdi.

Ocak 2019 verileri ise, sektörde hem ihracatın hem de ithalatın zayıf bir performans sergilediğini ortaya koyuyor. Ocak 2019'da ilaç ihracatı yıllık bazda yüzde 13,9 daralırken, ithalat da yüzde 12,2 küçüldü. Böylece sektörün dış ticaret açığı Ocak'ta yıllık bazda yüzde 72,5 daralarak, 2,5 milyar dolar oldu. Toplam dış ticaret hacmi ise yüzde 12,5 daralmayla 491,7 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Türkiye ilaç sektörü dış ticareti (milyon dolar)

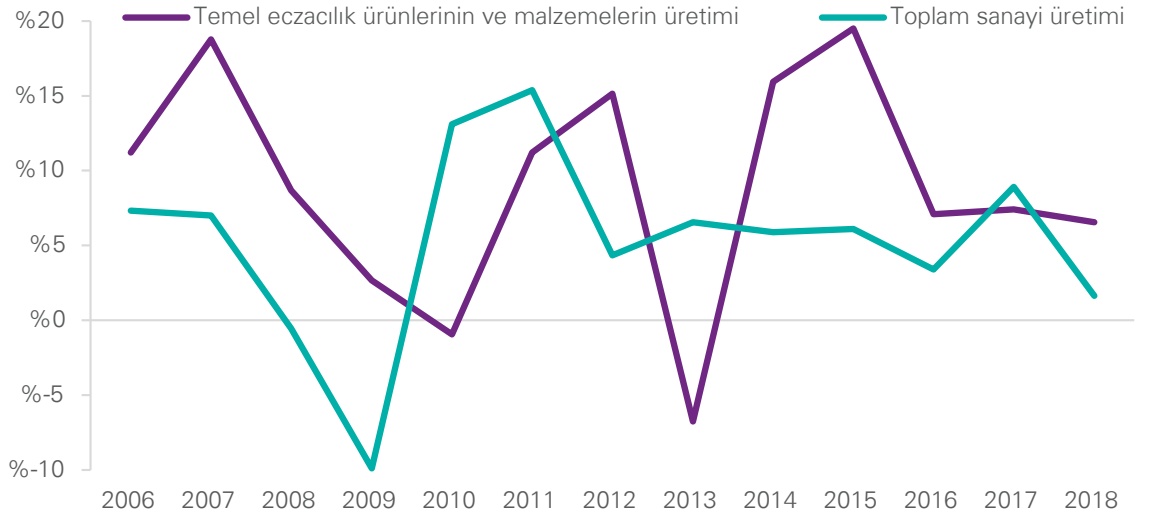
Kaynak: İEİS

Üretim

Türkiye İlaç Endüstrisi İşverenleri Sendikası verilerine göre, Türkiye’de uluslararası standartlarda üretim yapan çoğu Marmara Bölgesi’nde yer alan 85 tesis bulunuyor. Yurtiçi ekonomik aktivitedeki zayıf seyre rağmen ilaç sektörü üretimi diğer sektörlerle göreceli olarak daha iyi seyrediyor. Toplam sanayi üretimi 2017 yılındaki yüzde 8,9’luk güçlü büyüme oranından 2018 yılında sert bir şekilde yüzde 1,6’ya yavaşladı. Buna karşın sanayi üretimi içerisindeki temel eczacılık ürünleri ve malzemeleri üretimi 2017 yılındaki yüzde 7,4’lük büyümenin ardından 2018 yılında sınırlı bir yavaşlama ile ortalamada yüzde 6,5 oranında büyüme yakaladı. Sektörün gücünü korumasında temel unsurlar, TL’deki değer kayıpları nedeniyle ithalat talebinin zayıflaması ve yurtdışında üretilen ilaçlara ve malzemelere olan talep oldu. Bununla birlikte sektörün TL’deki rekabetçi seviyeler sayesinde ihracat pazarlarında gücünü koruması da üretimi destekleyen bir diğer önemli unsur olarak öne çıktı.

Yıllık ortalama değişimler

Kaynak: TÜİK

İstihdam

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2015-2018 dönemi için “Türkiye İlaç Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı” verilerine göre, sektörde 2015 yılı itibariyle yaklaşık 31 bin kişi istihdam ediliyordu. TÜİK’in geçen 3 yıldaki resmi verilerine SGK’lı sayısındaki artış oranlarını eklediğimizde sektör istihdamının 2018 yılı sonu itibariyle yaklaşık 40 bine ulaştığı tahmin ediliyor.

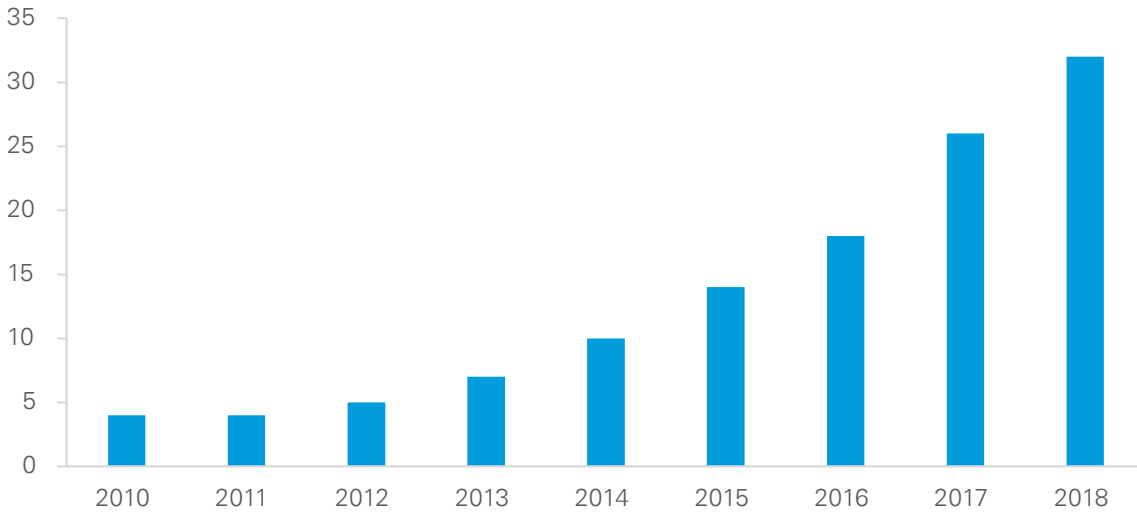
Sektördeki çalışanların önemli bölümü yükseköğrenim mezunu olarak öne çıkıyor. Halihazırda Türkiye’de sektöre uzman eleman sağlayan 26 adet eczacılık fakültesi, 31 adet kimya mühendisliği bölümü, 46 adet kimya bölümü, 49 adet biyoloji bölümü, 81 adet tıp fakültesi, 34 adet genetik ve moleküler biyoloji bölümü ve 28 adet kimya teknolojisi bölümü yer alıyor.

Sektör doğası gereği dinamik ve değişime açık insan kaynağı ile sürekli olarak kendini yenileyen bir yapıya sahip. İstihdamın çoğunluğu üretim sürecinin dışında yani ruhsat, fiyatlandırma, satış ve pazarlama gibi alanlarda çalışıyor. AR-GE ve ileri teknoloji gerektiren bu sektörde üniversite ve yüksekokullar ile ilaç şirketleri ve kamu arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi büyük önem taşıyor.

Ar-Ge

Türkiye ilaç sektöründe 2010 yılında sadece 4 olan akredite Ar-Ge merkezi 2018 yılı sonuna gelindiğinde 32’ye yükseldi. Sektör bu merkezlerde sağlayacağı ilerleme ile Türkiye’nin ilaçta dışa bağımlılığını azaltmaya önemli bir katkıda bulunuyor.

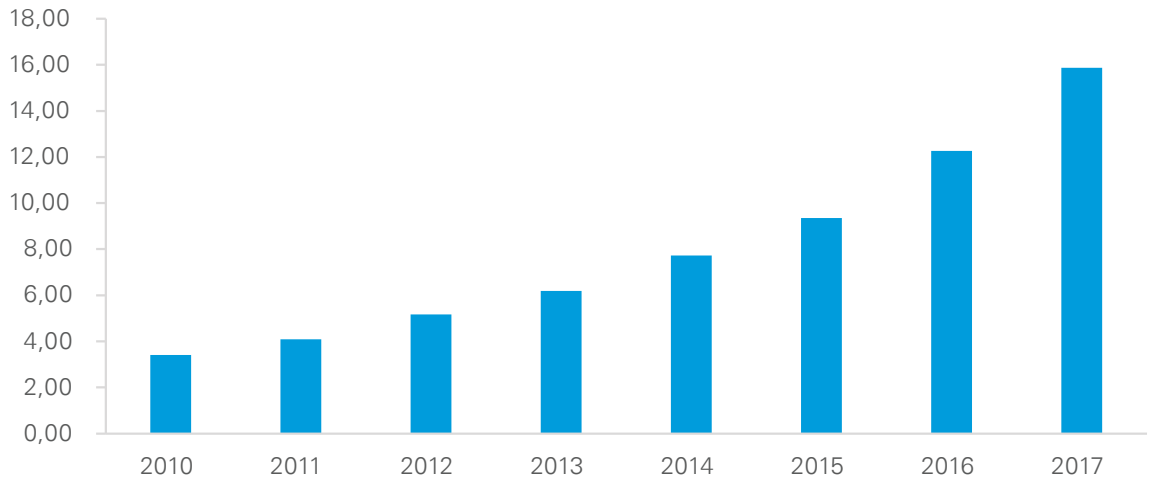
İlaç sektörü akredite Ar-Ge merkezi sayısı

Kaynak: İEİS, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Ar-Ge merkezlerinin sayılarındaki artışa paralel sektörde harcamalar da artıyor. İlaç sektörünü de kapsayan eczacılık ürünleri ve malzemeleri imalatı sektöründe Ar-Ge harcamaları 2010 yılındaki 3,4 milyar TL'den 2017 sonuna gelindiğinde 15,9 milyar TL seviyesine çıktı. Sektörde Ar-Ge merkezlerindeki artışla birlikte harcamalarda artışın devam etmesi sonucu sektörün katma değerinde büyük artışları beraberinde getirmesi bekleniyor.

Eczacılık ürünleri ve malzemeleri imalatı sektörü Ar-Ge harcamaları (milyar tl)

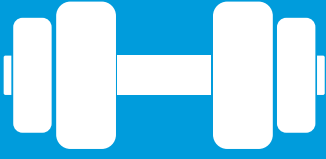

Kaynak: İEİS, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

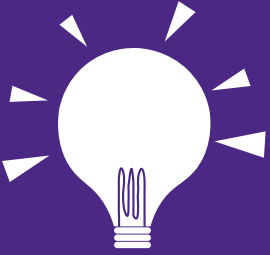
İlaç sektörü durum analizi

Güçlü yönler

- Üretim kapasitesi, standartları ve teknolojisi açısından gelişmiş bir yapıya sahip olması.
- Sağlıkta dönüşüm programı çerçevesinde oluşturulan referans fiyat uygulaması ve hastanelerde ilaç satışının durdurulmasının perakende pazarını geliştirici etkisi.
- Dünyanın önde gelen üreticilerinin Türkiye’de faaliyet gösteriyor olması ve hastane yatırımlarının artışı.
- Sektör, eğitim seviyesi yüksek nitelikli iş gücüne ulaşabiliyor. İlaç sektörünün itibarı yetenekli adayları çekmede son derece etkili.

Fırsatlar

- Hızlı nüfus artışı, ortalama yaşam süresindeki artış, değişen demografik yapı ve kişi başına ilaç tüketiminin düşük olması, sektörün önümüzdeki yıllarda büyümeye devam edeceği anlamına geliyor.
- Artan sağlık turizmi ve bu konuda sağlanan devlet teşvikleri de sektörün büyümesini destekliyor.
- Dünyada gelişmekte olan pazarların yüksek büyüme hızları, pazar dağılımını değiştiriyor, bu durum Türkiye lehine etki yaratabilir.
- Sağlıkta dönüşüm programı çerçevesinde oluşturulan referans fiyat uygulaması ve hastanelerde ilaç satışının durdurulması perakende pazarını geliştiriyor.
- Yurt içi üretimi desteklemek üzere, yurt dışından ilaç girişini zorlaştıran düzenlemeler ve vergi uygulamaları yerli üretici için fırsat ortamı yaratıyor.
- Moleküler biyoloji ve rekombinant tekniklerinde kaydedilen önemli gelişmeler sayesinde biyoteknolojik ilaç üretimi hızlandı ve bu alanda hala önemli fırsatlar var.
- Türkiye, aralarında İsviçre, ABD, İngiltere, İrlanda, Almanya, Kanada, Japonya ve Avustralya’nın da yer aldığı “Uluslararası İlaç Denetim Birliği” üyeliğine kabul edildi. Üyelik ile Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumunca yapılan tüm denetimler dünyada kabul görecektir, ülkede üretilen ilaçların kalitesi ve güvenliği tescil edilmiş olacak ve ilaçların dünya pazarına açılmasının önündeki teknik engeller ortadan kalkacak.
- İhracatta yeni pazarlara açılma eğilimi, sektör üreticilerine henüz kullanılmamış fırsatlar yaratıyor.

Zayıf yönler

- Sektörün üretim yapısı açısından ithalatçı konumda olması, döviz kuru dalgalanmalarına karşı kırılganlık oluşturuyor.
- Sektörün en önemli sorunu çok yüksek dış ticaret açığı.
- Satın alma gücü paritesine göre kişi başına düşen ilaç harcaması yıllık 86 dolar ile gelişmiş ülkelerin çok gerisinde.
- İthal ürünlerin ruhsatlandırma süreçlerindeki zorluklar.
- Kamu politikalarına duyarlılık ve fiyatlandırma mekanizmasındaki sorunlar.

Tehditler

- İlaç sektöründeki regülasyon yoğunluğu sektör firmalarına olumsuz etki ediyor. Ruhsatlandırma süreci, patent yasası, fikri mülkiyet hakkı gibi düzenlemelerin sıklığı sektör için uzun dönemde yarar getirse bile hız kesici bir etki yaratıyor.
- Sağlıkta reform süreciyle birlikte 2004 yılında ilaçta referans fiyat uygulamasına geçilmiş, Türkiye'deki hastaların Avrupa ülkelerindeki orijinal ilaçlara en ucuz fiyatlarla ulaşabilmeleri sağlanmıştır. Ancak, uygulamada referans fiyatların TL'ye dönüştürüldüğü euro kurunun mevcut düzeyinin oldukça altında belirlenmesi, piyasada faaliyet gösteren firmalar için sıkıntı yaratıyor.
- Tıp ve eczacılık açısından zengin insan kaynaklarına sahip olunmasına rağmen, AR-GE yatırımlarındaki ve araştırma olanaklarındaki kısıtlardan dolayı bu kaynaktan yeterince faydalanılamıyor.
- İlaç sektörünün en büyük alıcısı konumundaki kamu kesiminin, tasarruf nedeniyle getirdiği düzenlemeler üretici firmaların kar marjlarını olumsuz etkiliyor.
- AR-GE ve inovasyon kültürünün gelişmemiş olması, maliyetlerin yüksekliği ve kar marjlarındaki hareketlilik, Türkiye'nin katma değeri yüksek ilaç sektöründe ilaç geliştiricisi olarak geride kalması sonucunu doğuruyor.
- Çevre ülkelerdeki jeopolitik sıkıntılar ve bazı ülkelerin fiyat sistemlerinde Türkiye'yi referans alması ihracat üzerinde baskı yapıyor.

Projeksiyonu

2018 yılında Türkiye ilaç sektörü %26,1 oranında artış ile 30,9 milyar TL'lik bir büyüklüğe ulaşmıştır. Ancak döviz kurlarında yaşanan yüksek artış nedeniyle sektör hacmi USD bazında %4 oranında küçülerek yıllık ortalama kurlar ile 6,42 milyar USD'ye gelmiştir. TL bazındaki büyümenin arkasındaki temel etken kur düzenlemesinden kaynaklanan fiyat artışları olarak karşımıza çıkmıştır. Ayrıca yıl içinde %2,5 fiyat artışı olacak şekilde SGK geri ödeme listesi iskonto iyileştirmesi yapılmıştır. Bunun yanında kutu satışlarında da %3 civarında bir artış gözlenmiştir.

2018 yılındaki pozitif gelişmelerin başında yerelleşme stratejisinin sonucu olarak imal ilaçların payının ithal ilaçlara göre artması gelmektedir. Satılan ilaçların kutu bazında %84'ü, değer bazında ise yaklaşık yarısı Türkiye'de imal edilmiştir. Bu veriyi yorumlarken Türkiye'de imal edilen ilaçların hammaddelerinin (etken madde) çoğunun yurtdışından ithal edildiğini hatırlamakta fayda var. Belli başarıların elde edildiği yerelleşme stratejisinin etkinliğini artırmak için etken madde üretimi ve Ar-Ge'ye ağırlık vermenin kaçınılmaz olduğunu buradan belirtelim.

Bir diğer pozitif gelişme ise ithalatın sabit kalmasına rağmen ihracatın %30 artarak 1,2 milyar USD seviyesine ve bunun sonucu olarak ihracatın ithalatı karşılama oranının %18'den

%23,4'e ulaşması ve sektörel dış ticaret açığının azalmasıdır.

1 Ocak 2018 tarihinden başlamak üzere Türkiye'nin ilaçta önde gelen diğer ülkelerin de üyesi olduğu "Uluslararası İlaç Denetim Birliği"ne üye olması Türkiye'de üretilen ilaçların kalitesi ve güvenliğinin tescil edilmesi ve sektörün dünya pazarına açılmasını destekleyen bir gelişme olmuştur.

Son yıllardaki trende paralel şekilde onkoloji ve kan ürünlerinin tüketimini arttığını, antibiyotik ve kardiyovasküler ürünlerinin tüketiminin göreceli olarak azaldığını gözlemliyoruz. Buna karşın, kişi başı antibiyotik tüketiminde halen Avrupa ülkeleri arasında ilk sırada olduğumuzu belirtmeden geçemeyeceğiz.

Sektörde halen kimyasal ilaçlar dominant olsa da biyoteknolojik ilaçlara olan talep artışı 2018 yılında da devam etmiştir. Biyoteknolojik ilaçların satışı %30 ve bu grup içinde yer alan biyobenzer ilaçların satışı %48 artmıştır.

2018 yılı ile ilgili son olarak kurlardaki artış ve yüksek finansman maliyetlerinin, ithalat bağımlılığı ve sabit kıymet ile Ar-Ge yatırım ihtiyacı yüksek olan ilaç sektöründeki karlılıkları olumsuz etkilediğini söyleyebiliriz.

2019 yılında sektörün satış performansını etkileyecek ana unsur referans fiyat sisteminde ilaç fiyatlarının belirlenmesinde kullanılan Euro kuru olacaktır. Söz konusu Euro kuru 14 Şubat 2019 tarihinde yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı akabinde %26,4 artırılarak 3,4037 olarak belirlenmiştir. Aynı Karar ile Euro kurunun bir önceki yıl ortalama kurun %70'i olarak alınması kuralı %60 olarak revize edilmiştir. 2018 yılı ortalama Euro kuru 5.66 TL olarak gerçekleşmişti. Bu veriler ile birlikte Türkiye'nin referans olarak aldığı ülkelerin Avrupa ülkeleri olduğu dikkate alındığında, Türkiye'de ilaç fiyatlarının Avrupa'ya kıyasla ciddi oranda daha düşük olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Geçmiş yıllardaki satılan kutu sayısındaki artış, ihracat artışı, piyasaya giren yeni ürün trendlerinin 2019 yılında da devam edeceği ve SGK geri ödeme listesi iskontolarında bir artış olmayacağı varsayımı ile 2019 yılında sektörün %32 - %35 civarında büyüyeceği ve buna göre 41 milyon TL seviyesine ulaşacağı tahmin edilebilir.

2019 yılında yerel imalat oranının artması, ihracatın artması ve biyoteknolojik ilaç kullanımının artması trendlerinin devam etmesi beklenmektedir. Devlet tarafından desteklenen sağlık turizmi imkânlarının da artması sektörün büyümesini desteklemektedir. Türkiye'de ikamet eden ve sayıları 4 milyonu bulan Suriyeli mültecilere sunulan sağlık hizmetleri, yaşlanan nüfus ile birlikte artan kronik hastalıklar, tüketici sağlığı ürünleri ve önleyici ilaç kullanımındaki artışlar da sektördeki talebi olumlu etkileyen diğer unsurlar arasındadır. Sektör 2019 yılında özellikle kur hareketleri olmak üzere ekonomik konjonktür ve bütçe dengelerinden etkilenme potansiyeline sahiptir. SGK geri ödeme listesi iskontoları 2019 yılında da temel gündem maddeleri arasında olacak gibi görünmektedir.

Uzun ilaç ruhsatı süreçleri sektörün temel sorunlarından biridir. 2019 yılında süreçlerin hızlandırılması ile ilgili düzenlemeler yapılması beklenmektedir.

Piyasadaki belirsizlikler ve yüksek finansman maliyetleri nedeniyle 2019 yılının yeni üretim tesisi ve Ar-Ge yatırımları açısından güçlü bir yıl olması beklenmemektedir. Bu durumun ileri teknoloji ve verimliliğe dayalı bir sektörde uluslararası rekabet gücünün artırılması için olumlu olmadığı açıktır ve sektörün bu anlamda ilave desteklere ihtiyacı olabilir.

Daha uzun vadeli ve küresel çapta beklentilere baktığımızda paradigma değişimi ve teknoloji kullanımı öne çıkıyor. Sağlık hizmetleri ve ilaçlara ulaşım tabana indiğinden, artan maliyetleri finanse etmek toplumlar için daha öncelikli bir gündem haline gelmiştir. Diğer taraftan beklentiler artıyor. Pasif durumdaki "hasta"dan, daha bilinçli "sağlık hizmetleri tüketicisi"ne bir değişim içindeyiz. Ürün memnuniyetinin uygun maliyetle iyileştirilmesiyle birlikte "değer bazlı fiyatlandırmayı" ileride daha sık duyabiliriz. Ayrıca tedaviden önlemeye, erken teşhise ve bakıma doğru bir talep geçişi söz konusu; ilaç sektörü de bundan etkilenecektir.

İlerleyen dönemde daha fazla ilaç firmasının teknoloji işletmeleriyle ortaklık yoluna gitmesi veya teknoloji şirketlerinin doğrudan sektörde faaliyet göstermeleri beklenmektedir. KPMG'nin global araştırmasına katılanların %85'i, Microsoft, Cisco, IBM, Amazon ve Google gibi teknoloji şirketlerinin ilaç sektörünün dijitalleşmesinde itici güç olacağını düşünüyor. Ayrıca dijital işlemlerde güvence sağlarken, hasta verilerinin de güvenli bir şekilde iletilmesini mümkün kılan blok zinciri teknolojisinin de daha yaygın kullanıldığını görebiliriz.

İlaç üreticileri, yeni dönemde teknoloji şirketlerinin de yardımıyla hastalıkları ortaya çıkmadan engellemeyi hedefleyecekler.

İletişim:

Hakan Orhan

İlaç ve Sağlık
Sektör Lideri,
Şirket Ortağı
horhan@kpmg.com

Detaylı bilgi için:

KPMG Türkiye
Clients & Markets
tr-fmmarkets@kpmg.com

İstanbul

İş Kuleleri Kule 3 Kat 2-9
34330 Levent İstanbul
T : +90 212 316 6000

Ankara

The Paragon İş Merkezi Kızılırmak Mah.
Ufuk Üniversitesi Cad. 1445 Sok. No:2
Kat:13 Çukurambar 06550 Ankara
T: +90 312 491 7231

İzmir

Heris Tower, Akdeniz Mah. Şehit Fethi Bey
Cad. No:55 Kat:21 Alsancak 35210 İzmir
T: +90 232 464 2045

kpmg.com.tr
kpmgvergi.com

Bu rapor, 27 Mart 2019 tarihi itibarıyla halka açık veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

Bu dokümanda yer alan bilgiler genel içeriklidir ve herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin özel durumuna hitap etmemektedir. Doğru ve zamanında bilgi sağlamak için çalışmamıza rağmen, bilginin alındığı tarihte doğru olduğu veya gelecekte olmaya devam edeceği garantisizdir. Hiç kimse özel durumuna uygun bir uzman görüşü almaksızın, bu dokümanda yer alan bilgilere dayanarak hareket etmemelidir. KPMG International Cooperative ("KPMG International") bir İsviçre kuruluşudur. KPMG ağına üye olan bağımsız firmalar, KPMG International'a bağlıdır. KPMG International'ın müşterilere sunduğu herhangi bir hizmet yoktur. Hiçbir üye firmanın KPMG International'ı veya bir başka üye firmayı, aynı şekilde KPMG International'ın da hiç bir üye firmayı üçüncü şahıslar ile karşı karşıya getirecek zorlayıcı ya da bağlayıcı hiçbir yetkisi yoktur. Tüm hakları saklıdır.

© 2019 KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş., KPMG International Cooperative'in üyesi bir Türk şirkettir. KPMG adı ve KPMG logosu KPMG International Cooperative'in tescilli ticari markalarıdır. Tüm hakları saklıdır. Türkiye'de basılmıştır.